

Til elever på ungdomsskole og videregående skole

Velg riktig oppgave hvis du kan velge

Når man skal gjøre en oppgave er det både viktig å lære noe, og å få god karakter. Dessverre har du som regel bare en sjanse til å få god karakter. Hvis du ikke får med deg hele budskapet i diktet til Olav Duun eller hvilke land som grenser til Afghanistan, går det an å lære det senere. Derfor bør du velge den oppgaven som gjør at du kan få best karakter. Da må du tenke over hva de forskjellige oppgavene krever, og hvilke styrker og svakheter du har.

Begynn på oppgaven med en gang

Du får som regel et bedre resultat om du bruker en time om dagen i fem dager, enn om du bruker hele siste dagen før oppgaven skal leveres. Underbevisstheten din får tid til å fordøye oppgaven og finne løsninger. Selv om du ikke legger merke til det der og da, kommer du til å merke at idéene og løsningene kommer lettere neste gang du setter deg ned med oppgaven. Det er også mer behagelig å ofre én time om dagen og vite at man har god tid, enn å måtte sette av en hel dag og føle tidsfristen henge over seg.

Å skrive teksten er bare 50% av oppgaven

Hvis du er en av dem som begynner å skrive uten å tenke over oppgaven og planlegge hvordan du skal løse den, har du kanskje ikke de beste resultatene. Før du begynner å skrive besvarelsen din er det 4 ting du bør ha på plass:

1. Full forståelse av oppgaven
2. Full forståelse av hvordan besvarelsen blir vurdert
3. Sjanger
4. Formatering
5. Disposisjon

1. Full forståelse av oppgaven

Pass på at du skjønner alle ord i oppgaveteksten og hva som menes. En av de vanligste feilene elever gjør er å svare på en annen oppgave enn den de har fått. Får du i oppgave å skrive om hvordan du bruker musikk i hverdagen din, bør du ikke skrive en biografi om favorittartisten selv om du synes det er skikkelig kult. (Det kan selvfølgelig være riktig å nevne dem og fortelle kort om dem.)

2. Full forståelse av hvordan besvarelsen blir vurdert

Pass på at du er klar over hva som avgjør hvilken karakter du får. Finn ut hva som skal til for å få toppkarakter, og ha dette i tankene når du jobber med oppgaven. Du kan også sjekke læreplanmål.

3. Sjanger

Hvilken sjanger skal du bruke, og hvordan skal besvarelsen formateres? Skal det for eksempel være en objektiv artikkel, en reportasje, et leserbrev med personlige meninger eller et radiokåseri? Pass på at du kjenner sjangertrekkene til sjangeren du velger, og at du tilpasser teksten til målgruppen den er ment for.

4. Formatering

Hvor lang bør besvarelsen være? Og skal du ha 1,5 i linjeavstand og Times New Roman størrelse 12? Skal du ha med bilder og kildehenvisninger, og kan den leveres elektronisk?

5. Disposisjon

Når du er sikker på punkt 1, 2, 3 og 4 kan du begynne på disposisjonen. En disposisjon er en oversikt over hvilke punkter du skal ha med i teksten din, og hvilken rekkefølge de skal ha. Punktene kan bestå av stikkord, delsetninger eller hele setninger. Du bør tenke på både disposisjonen og teksten i innledning, hoveddel og avslutningen, selv om disse delene bør flyte inn i hverandre. Du kan skrive opp stikkord først og sortere dem i rekkefølge senere, eller du kan skrive stikkord for innledningen først før du skriver stikkord for hoveddelen og avslutningen.

Jobb masse med disposisjonen, og ikke vær redd for å gjøre endringer. Legg til flere punkter, gjør om på rekkefølgen, utvid stikkord til setninger, og utvid setninger til avsnitt. Før du aner har du en ferdig tekst!

Les igjennom teksten mange ganger, og se etter ting som kan gjøres enda bedre. Har du et avsnitt som skurrer, kan du forsøke å kladder ned mange måter å få frem samme poenget på. Etter en liten stund finner du en bedre formulering.

Hvordan skrive artikkel

De fleste typer sakprosa (f.eks. artikkel, kåseri, essay, kronikk, leserbrev) kan man si har tre deler:

1. Innledning
2. Hoveddel
3. Avslutning

1. Innledning

Innledningen bør si noe om motivasjonen for å skrive teksten. For eksempel at teksten er et svar på et leserbrev som stod i Fredrikstad Blad den 16.12.09, eller at det har vært mye debatt i media i det siste om norsk asylpolitikk.

Det kan være smart å ha med fakta i innledningen som står sentralt i hoveddelen. Hvis du skal skrive om norske alkoholvaner, kan du for eksempel sitere en undersøkelse som viser en økning i ungdoms forbruk av alkohol i innledningen.

Hvis det er begreper, konsepter eller hendelser som må forklares før man kan forstå hoveddelen bør du også ha med dette. Skal du skrive om et nytt stort prosjekt, bør du kanskje forklare hvorfor dette prosjektet er satt i gang. Innledningen bør også introdusere hoveddelen, dvs. forberede leseren på hva hoveddelen handler om.

2. Hoveddel

Hoveddelen bør ta for seg hovedtemaet i teksten. Det kan være en gjennomgang av for- og mot-argumenter, eller en fremstilling av relevante ting som skjedd.

3. Avslutning

Avslutningen kan inneholde en liten oppsummering og/eller konklusjon. Kan du konkludere med noe ut i fra hoveddelen? F.eks. "Risikoen ved å ta svineinfluensavaksinen har blitt sterkt overdrevet i media og alle bør ta svineinfluensavaksinen både for sin egen del og i solidaritet med andre."

Kan du si noe om temaet du har skrevet om, fremover i tid? F.eks. "Det vil bli vanskelig for president Obama å balansere en eskalering av konflikten i Afghanistan med utnevnelsen som vinner av Nobels fredspris".

Avhengig av sjangeren kan du også ta med mer personlige meninger.

Rød tråd og flyt

Teksten må ha en rød tråd. Det vil si at teksten henger logisk sammen, og at det du skriver bygger på det du har skrevet tidligere i teksten. Hvis du beskriver grusomme forhold for barnehjemsbarn i innledningen, bør nok hoveddelen handle om hva årsaken er og hva man kan gjøre med det, eller noe liknende. Pass på at du har gunner til å nevne undersøkelser eller andre fakta, og ikke la fakta henge i løse luften uten å bruke dem i argumenter eller skrive hvorfor det er relevant.

Bruk bindeord og bindefraser der det passer slik at setninger og avsnitt henger sammen og at språket flyter. F.eks. "på den annen side", "imidlertid", "av den grunn", "på den måten", "det vil si".

Spør læreren!

Uansett hva du lurer på er det best å spørre læreren så tidlig som mulig. Hvis det er noe med oppgaven du ikke har forstått må du få svar på det før du begynner. Du kan også be læreren om respons på disposisjonen eller teksten din før innleveringsfristen, slik at du har en ekstra sjanse til å gjøre den bedre.